

1.

odgovori se nalaze: Alfa 1, str. 14; Meridijani 1, str. 17-18 ; Profil 1, str. 20, 24

1.1. Vatra.

1.2. Tri glavne koristi: štitili od divljih životinja, poslije i da se ugriju u hladnim pećinama, a uz pomoć nje kuhali su i pekli hranu./ ovaj odgovor donosi jedan bod

Promjena: Budući da su jeli kuhanu i pečenu hranu, praljudima se razvio mozak. / ovaj odgovor donosi jedan bod

Ukupno dva boda za ovo pitanje

2.

odgovori se nalaze: Školska knjiga 1, str. 17; Meridijani 1, str. 22, 23, 24

a=3; b=4; c=1, d=2

Svi točni odgovori donose dva boda, a dva točna odgovora donose jedan bod

3.

odgovori se nalaze: Alfa str. 43

Umjetno navodnjavanje tražilo je prokopavanje sustava kanala i velikih prelivnih bazena s branama u kojima se voda akumulirala i ispuštala po potrebi. Razvoj ovog sustava omogućio je kontrolu vlažnosti tla koja više ovisila samo o kiši. Žitarice koje rastu na umjetno navodnjenim površinama daju veći prinos i kvalitetu zrna. Sada se poljoprivredna aktivnost mogla produljiti na sušna razdoblja godine (dvije žetve godišnje). Navodnjavanje omogućuje širenje obradivih površina na koje kiša ne donosi dovoljno vlage. Preljevni sustav primao je višak vode i ispuštao ga prema pustinji i prema močvari što je omogućavalo umanjivanje štete od čestih poplava u Mezopotamiji.

Ako se objasni navodnjavanje površina i posljedice - dva boda

Ako se objasni prelivni sustav i njegove posljedice još dva boda / ukupno četiri boda

4.

ilustracija je preuzeta iz Profil 1, str. 21

odgovori se nalaze: Profil 1, str. 21; Alfa 1, str. 12; Meridijani 1, str. 16-18

4.1. homo (sapiens) neanderthalensis / neandertalac 3.; australopithecus / australopitek 1.; homo sapiens / razuman čovjek 4.; homo erectus / uspravan čovjek 2.

Za prvi odgovor dva boda i za drugi odgovor dva boda/ukupno četiri boda

4.2. Visina lubanje se postupno povećavala/ jedan bod,

što je povećavalo zapreminu mozga /jedan bod

ukupno dva boda

5.

odgovori se nalaze: Meridijani 1, str. 29, 32, 36-37 (datacija Vučedola/položaj Gradac, Daorsona [bez datacije, ali je navedeno da je riječ o ilirskoj gradini], Jerihona, Qalat Jarma, Uruka); Alfa 1, 29, 38 (datacija Jerihona); Profil 1, str. 26, 27, 30 (datacija Danila, Jerihona i Vučedola); Alfa 1, str. 34 (položaj Gradac)

2c Qualat Jarmo;

5b Vučedol/Gradac;

4f Uruk;

6d Daorson;

1e Jerihon;

3a Danilo

Za ispravno rješenje u prvom stupcu jedan bod i za ispravna rješenja u drugom stupcu jedan bod /ukupno dva boda

6.

odgovori se nalaze: Profil 1, str. 23, 33; Školska knjiga 1, str. 12-13; Alfa 1, str. 30, 34, 36; Meridijani 1, str. 25-26

1.1. Šandalja: starije kameno doba (ili paleolitik);

1.2. Vindija: starije kameno doba (ili paleolitik);

1.3. Pepelane: mlađe kameno doba (ili neolitik) i starčevačka kultura;

1.4. Vinkovci: kraj bakrenog doba (ili eneolitika) i bronzano doba te vinkovačka kultura;

1.5. Smilčić: mlađe kameno doba (ili neolitik) i danilska kultura (priznati i impresso kultura jer postoje dva sloja – Školska knjiga 1, str. 17);

1.6. Grapčeva spilja: mlađe kameno doba (ili neolitik) i hvarska kultura

Napomena: U Meridijanovu udžbeniku stoji Pepalane, što je dubleta naziva naselja, iako je češći oblik Pepelane.

Za jedan bod pitanje mora biti u potpunosti riješeno tj mora biti navedeno arheološko nalazište i prapovijesno razdoblje (prapovijesna kultura ako je primjenjivo) / ukupno 6 bodova

7.

odgovori se nalaze: Alfa 1, str. 22; Školska knjiga 1, str. 25-26; Meridijani 1, str. 33-34 Romualdova pećina 3;

Chauvet 2;

Lascaux 4;

Altamira 1

8.

izvor je preuzet iz Alfa 1, str. 15

8.1. Metodom datacije radiaktivnog ugljika ili metodom mjerenja radiokativnog izotopa ugljika (metoda ^{14}C / C14). Za kraticu: Meridijani 1, str. 16.

8.2. Pronađeni su ostaci kostiju jelena i divokoza.

8.3. Živjeli su nomadskim (kraći boravak), odnosno polunomadskim (dulji boravak) načinom života, a takav je način života podrazumijevao mijenjanje staništa u potrazi za novom hranom i lovištima (skupljanje plodova, lešinarenje i lov). Cjelovit odgovor dva boda, jedan od odgovor jedan bod.

Za odgovor: Meridijani 1, str. 17; Profil 1, str. 21; Alfa 1, str. 15.

8.4. Bilo je važno odabrati / smjestiti se na dobrom položaju kako bi se mogao nadzirati okolni prostor, odabrati svijetlu špilju pogodnu za loženje vatre, po mogućnosti blizu vode. Jedan točan preduvjet jedan bod, a dva i više preduvjeta dva boda

Za odgovor: Alfa 1, str. 15.

Osmo pitanje ukupno nosi šest bodova

9.

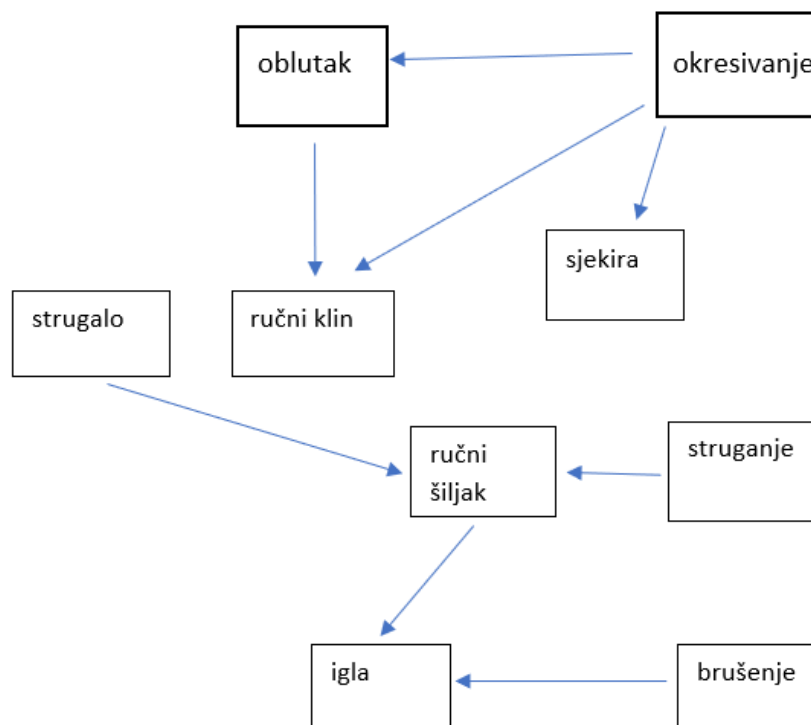
odgovori se nalaze: Meridijani 1, str. 28-20; Profil 1, str. 30, 33; Školska knjiga 1, str. 18, 20

b) i d)

Točan odgovor nosi dva boda, jednog boda nema

10.

odgovori se nalaze: Profil 1, str. 25; Alfa 1, str. 21; Školska knjiga 1, str. 15-15;
Meridijani 1, str. 18, 19

Jedan pravilno upisan pojam donosi jedan bod/ukupno četiri boda

11.

odgovori se nalaze: Alfa 1, str. 17; Meridijani 1, str. 18; Školska knjiga 1, str. 10, 15;
Profil 1, str. 22

a) c) e) h)

Svaka ispravno zaokružena tvrdnja nosi jedan bod/ukupno četiri boda

12.

odgovori se nalaze: Profil 1, str. 82-84; Meridijani 1, str. 178 i 179

12.1. odgovor:

Egipatska civilizacija – hijeroglifsko pismo

Mezopotamija ili civilizacije u dolini Eufrata i Tigrisa ili Sumeranska civilizacija i klinasto pismo

Fenička civilizacije ili Fenikija i glasovno pismo ili fonetsko pismo

Navedena tri civilizacijska područja jedan bod i pravilno navedena pisma jedan bod/ukupno dva boda

12.2. Redoslijed je sljedeći: klinasto pismo, hijeratsko pismo, fonetsko ili glasovno pismo/ ispravan odgovor nosi jedan bod

13.

ilustracija preuzeta iz Meridijani 1, str. 182

odgovori se nalaze: Meridijani 1, str. 181-182

13.1. Trojezičnom natpisu iz Behistuna./ svaki točan odgovor jedan bod

13.2. Važnost leži u sljedećem: natpis je trojezični (staroperzijski, babilonski i elamski jezik) i napisan klinastim pismom, što je omogućilo znanstveniku Henryju Creswicku Rawlinsonu da odgonetne klinasto pismo/ točan odgovor donosi dva boda

Zadatak nosi ukupno tri boda

14.

odgovor se nalazi: Profil 1, str. 32

Razvoj rudarstva doveo je do sljedećih društvenih promjena:

Okolnosti stvarala su se veća naselja

Osim rudara u naseljima sada žive i obrtnici koji su izrađivali predmete potrebne rudarima

U većim naseljima pojavili su se i trgovci koji nabavljaju rudače koje su nedostajale i hranu

Stari oblik trgovine (trampa) zamijenilo je plaćanje

Svaka promjena objašnjena rečenicom nosi jedan bod/ ukupno četiri boda

15.

odgovori se nalaze: Alfa 1, str. 76; Školska knjiga, str. 61-62; Meridijani 1, str. 67
Odgovor: Feničani su se smjestili na području današnjega Libanona, Sirije i Izraela, pretežito brdovitog gorja bogatog cedrovim drvom. Od cedrovine su gradili brodove, a također su izvozili cedar uz vino, maslinovo ulje i tkanine obojene purpurnom bojom. Purpurnu su boju dobivali od vrste morskih puževa i bila je vrlo tražena te skupocjena.

Učenik mora napisati dvije rečenice, svaka rečenica nosi jedan bod/ukupno dva boda

16.

odgovori se nalaze: Meridijani 1, str. 30-31

16.1.

5=a,

3=b,

4=c,

1=d,

6=e,

2=f; /svi točni odgovori u jednom stupcu nose dva boda

16.2.

4c,

5a,

2f,

3b,

1d,

6e/svi točni odgovori u jednom stupcu nose dva boda

ukupno 4 boda

17.

odgovori se nalaze: Alfa 1, str. 14, 22; Profil 1, str. 26, 36; Meridijani 1, str. 24, 34

17.1. Uloga žene sastojala se u rađanju i čuvanju djece, kao i u skrbi za bolesne i starije članove zajednice. Njihove su zadaće bile prikupljanje plodova, briga za stanište, očuvanje vatre i čuvanje zaliha hrane. / odgovori: moraju biti tri ili ništa

17.2. Isticala se plodnost s naglašenim oblicima žene koji simboliziraju plodnost, a takvi se kipići nazivaju (paleolitske/paleolitičke) Venere. / samo dva boda ili ništa

17.3. Muški i ženski pripadnici zajednice bili su potpuno ravnopravni.

18.

fotografija je preuzeta iz Školska knjiga, str. 28

odgovori se nalaze: Školska knjiga, str. 28; Alfa 1, str. 35; Meridijani 1, str. 29; Profil 1, str. 31

18.1. a);/ jedan bod

18.2. c) i e) / jedan bod

19.

redosljed: 4, 1, 3, 6, 2, 5 / Ukupno tri boda/ nula ili tri

odgovori se nalaze: Alfa 1, str. 17 (neandertalci prvi ukapaju svoje mrtve), 33 (pojava kremacije u metalno doba); Profil 1, str. 22 (počeci ukopa pokojnika s grobnim prilogom – neandertalci), 34 (tumuli u srednjobrončanom dobu, tekst u izvoru 5), 37 (kremacija u brončanom dobu); Meridijani 1, str. 18 (počeci ukopa pokojnika s grobnim pilogom – neandertalci), 19 (počeci kulta mrtvih predaka), 28, 30 (kremacija u kasnom brončanom dobu), 186 (stepenasta piramida, 3. egipatska dinastija, datacija početka gradnja piramida i na lenti vremena) 187 (mumifikacija, datacija početka na lenti vremena); Školska knjiga 1, str. 23 (tumuli)
datacija brončanog doba: Meridijani 1, str. 26; posredno: Školska knjiga 1, 18 (trajanje eneolitika do 2200. g. pr. Kr.); srednje brončano doba: Alfa 1, str. 36 (oko 1600. g. pr. Kr.)

Ukupno tri boda/ nula ili tri

20.

fotografija je preuzeta iz Profil 1, str. 2

odgovor se nalazi: Profil 1, str. 26; također i Školska knjiga 1, str. 16

15.1. Monoksil (čun).

15.2. Pripadnici vučedolske kulture.

15.3. Izrađen je dubljenjem jednog debla.

Svaki točan odgovor donosi jedan bod/ ukupno tri boda

21.

odgovori se nalaze: Alfa 1, str. 38; Meridijani 1, str. 32

b) istarski kažun; d) ostaci zidina gradine Monkodonja

Svaki točan odgovor donosi jedan bod/ ukupno dva boda

22.

odgovori se nalaze: Profil 1, str. 26; Meridijani 1, str. 24; Alfa 1, str. 26; Školska knjiga 1, str. 16

22.1. Stvaranje viškova hrane i velikih stada stoke.

22.2. Zbog blizine životinja s kojima su živjeli.

22.3. Udomaćivanje životinja.

Svaki točan odgovor donosi jedan bod/ ukupno tri boda

23.

odgovori se nalaze: Alfa 1, str. 45-46 (zigurat) 66 i 67 (piramida); Meridijani 1, str. 84 (zigurat), 190 (piramida); Školska knjiga 1, str. 85-87 (piramida)

23.1. Zigurat – raznovrsna namjena, hram, upravna zgrada, palača; piramida – grobnica./ oba točna odgovora donose jedan bod

23.2. Arhitektonska obilježja:

zigurat - uzdignute zemljane platforme kosih stranica, terase na različitim visinama na najvišoj terasi bio je sagrađen hram do kojeg je vodio samo jedan red stubišta na ostale terase vode više redova stubišta

piramida -ulaz, hodnik, predsoblje, prostorija s blagom, faraonova odaja

Materijal: zigurat – ćerpić, opeka i nabijena zemlja, materijal bitumen (smolasti materijal sličan katranu

piramida -kamen

Dva boda za arhitektonska obilježja obje građevine i dva boda za materijale od kojih su građane obje građevine

24.

odgovori se nalaze: datacija Tekstova piramida (Profil 1, str. 87); datacija himne Atonu u kojoj se spominje Ehnaton/Eknaton, 14. st. pr. Kr. (Alfa 1, str. 70); datacija Epa o Gilgamešu (Profil 1, str. 83; Školska knjiga 1, str. 67); datacija Tekstova sarkofaga (Profil 1, str. 87)

24.1.

1. f) Velika himna Atonu (Školska knjiga 1, str. 78)

2. b) Ep o Gilgamešu (Školska knjiga 1, str. 73)

3. e) Tekstovi piramida (Školska knjiga 1, str. 89)

4. a) Tekstovi sarkofaga (Školska knjiga 1, str. 88)

Svaki točan odgovor donosi jedan bod/ ukupno četiri boda

24.2. poredak: 2, 4, 3, 1

Bodovi/ dva boda ili nula bodova

25.

25.1. Reforma: uveo je vjeru u jednog boga Atona, sunčev disk koji je smatran izvorom sveg života na Zemlji, on je proglašen jednim bogom uz kojeg nije više bilo ni jednog drugog boga, hramovi drugih bogova su raspušteni, a njihova zemlja i imovina je konfiscirana

Sve rečenice koje uključuju ova tri obilježja jesu ispravni odgovori i moraju biti sva tri obilježja i za njih dobivaju dva boda

Karakter: Prvi pokušaj uvođenja monoteističke religije u svijetu 7 točan odgovor donosi jedan bod

Alfa, str. 70; Profil str. 85; Školska knjiga str. 87